

УДК 394.26
DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.1.6>

Поправко О. В.

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
пр. Богдана Хмельницького 18, Мелітополь, Запорізька область, Україна
orcid.org/0000-0002-4765-2300

СВЯТО ЯК МАНІФЕСТ СУСПІЛЬНОГО ІДЕАЛУ

Статтю присвячено осмисленню потенційності свята як способу побудови, утвердження і трансляції суспільного ідеалу задля забезпечення цілісності та стійкості буття.

Вихідним положенням дослідження стало протиставлення свята будням як можливості побудови «ідеального світу» і здатності проживання «ідеальних відносин». Підставою творення таких «ідеальних відносин» є святкова свобода, яку людина отримує в часово-просторових межах свята. Святкова свобода виступає водночас і передумовою, і своєрідним втіленням здібностей особистості до творчого творення її внутрішнього світу, піднесення її ідеалів і потреб, формування суб'єктивної готовності до соціальних змін. До сфери творчого автор справедливо відносить і процес побудови суспільних відносин нового типу, заснованих на якісно інших, більш досконалих законах суспільної взаємодії. Це дає підстави розглядати святкову свободу як баланс індивідуального й суспільного, особистісного й політичного.

Автор доводить, що джерелом святкової свободи і засобом її реалізації є гра. Саме ігрове оформлення свята дозволяє людині вийти за межі звичної буденності і перенестись в іншу реальність, а святкова свобода дає можливість її змінити.

Результати дослідження засвідчують, що ігрове начало свята визначає його «двоплановість», що проявляється в усвідомленні умовності й серйозності ситуації. Порушення балансу призводить до руйнування свята, коли воно може перерости в зовсім іншу форму суспільних відносин: надмірна серйозність перетворює свято на офіційний захід, а лише умовне сприйняття святкування – на жартівливу гру, зміст якої не поширюється за межі самої гри. Саме цей аспект необхідно враховувати під час організації та проведення святкових заходів.

Автор прослідковує вплив політичного на систему святкування і доходить висновку, що гранично допустиме втручання в свободи святкуючого народу з боку офіційної влади визначається ступенем збігу інтересів обох сторін. При цьому на результат такого «поєдинку збігів» істотно вплинуть ті межі реалізації свобод, які визначить сама святкуюча маса, нехай ситуативна, але об'єднана особливою, урочисто-радісною подією. У результаті крайньої міри незбігу інтересів святкуючих сторін свято може перерости в бунт, а в разі їх правильного врегулювання – до вищої міри гармонізації особистісного й суспільного.

Ключові слова: свято, гра, святкова свобода, бунт, суспільні відносини, суспільний ідеал.

Вступ. Свято – один із найдавніших феноменів людства. Зародившись на початку людської культури, воно стало невід'ємною її складовою частиною, переживаючи занепад в окремі періоди історії, воно не зникає, і навіть більше – вважається найдавнішим із постійно відтворюваних. Як універсальна форма емоційно-символічного вираження, ствердження й трансляції ціннісно-світоглядних установок конкретної культури воно порушує і загострює світоглядні та соціальні питання певної епохи, виражає відносини між людиною та суспільством. Крім того, впродовж усієї історії людства свято реалізує свої соціо- та культуроформуючі функції: служить інструментом соціалізації та інкультурації, дозволяє реалізувати потреби у відпочинку, створює умови для суспільного оновлення тощо.

В умовах постіндустріального розвитку свято стало активно використовуватися політичними силами і владою для управління життям суспільства, в результаті чого воно неухильно трансформується в найефективніше за силою впливу політичне дійство. Водночас свято володіє внутрішнім ресурсом, який створює перешкоду такій потужній трансформації: навіть за

ретельно вивіреного сценарію і перевірених кадрів святкової захід не завжди вдається контролювати, як того бажає замовник, і навіть у разі балансу святкового й силового на «території свята» воно може перерости в дійство далеко не святкове.

Крім того, вивчення сучасної святкової культури дає підстави говорити про поступову втрату почуття свята (святковості). У наш час цей вид комунікації втрачає свою природню сутність, натомість значна частина святкового простору активно заповнюється політичним і не менш доцільним – економічним. Відхід за межі буденного, «святковий порятунок» від буднів сьогодні нагадує більше втечу від самих себе, таке собі забуття. Виникає враження, що більшість суспільства просто не розуміє (а може й не хоче) сутність свята. Люди ніби розучились грати взагалі, а тим більше грати по-особливому, по-святковому; відбувається щось на зразок атрофії ігрового-святкового.

Мета і завдання. Описана ситуація зумовлює необхідність осмислення потенційності свята як способу побудови, утвердження й трансляції суспільного ідеалу задля забезпечення цілісності й стійкості буття, що і стало метою статті.

Джерельною базою нашого дослідження стали праці Я. Белоусова, Д. Генкіна, К. Жигульського, А. Мазаєва, А. Піотровського, Д. Угриновича та ін., присвячені осмисленню свята як соціального явища, а також П. Бергера, Г. Блумера, Т. Лукмана, Дж. Міда, які розглядали свято як один із важливих аспектів соціальної поведінки, як «розрив» повсякдення, що формує певну систему культурних символів.

Оскільки одним з аспектів нашого дослідження є вивчення свята як джерела і виразника свободи, необхідним стало звернення до праць З. Фрейда та Е. Фромма, які висвітлюють сутнісні характеристики свободи, а також творчої спадщини М. Бахтіна, А. Захарова, А. Мазаєва, присвяченої осмисленню святкової свободи.

Вагомим доробком до нашого дослідження стали праці Й. Гейзінги, О. Фінка, Х. Ортеги-і-Гассета, Т. Апінян, А. Мазаєва, А. Новікова, Л. Ретюнських, С. Туріна, присвячені осмисленню взаємовідношення свята й гри, а також виявленню ігрової складової частини свята.

Результати. Сутнісною характеристикою свята є його протиставлення будням: «свято – це і час, вільний від буденної праці, і час, заповнений особливого роду справами, не властивими буденному життю» [8, с. 14]. У святкове життя з буднів переноситься все найкраще; ті моменти повсякденного життя, які у святковому контексті, зберігаючи буденну форму, знаходять інший зміст. Таким чином, створюючи ілюзорний світ, свято дає можливість проживати щось на зразок «ідеальних відносин». Очікування і підготовка до свята створюють відчуття проживання ідеального, що у свою чергу і формує стан святковості. Глибина, забарвлення подібного стану дозволяє людині визначити, наскільки свято зрозуміле і гармонійне їй за внутрішнім відчуттям, чи є дійство, в яке вона залучена, справжнім чи, навпаки, уявним. Те, наскільки розуміння ідеального збігається з тією гармонією і справжністю відчуттів, які людина проживає завдяки святу, ми включаємо в категорію «святкова свобода».

Треба зазначити, що свято має прямий зв'язок зі світом вищих цілей людського існування (про що свідчать наукові концепції) і що головний сенс святкової культури – це створення умов для вільного життя людини. Тому сама свобода свята повинна бути усвідомлена як щось особливе, а саме як «святкова свобода», що орієнтується на свої ідеали.

Святкова свобода – це свобода особлива, вона не збігається з реальною. Її неможливо звести до, так би мовити, земної основи. Якщо в реальній свободі людина відкриває для себе, що вона може або повинна зробити, то у святковій свободі – що вона може бажати собі й іншим людям. Якщо реальна свобода виступає моментом творчого перетворення об'єктивної дійсності, то святкова – моментом творчого творення її внутрішнього світу, піднесення її ідеалів і потреб, формування суб'єктивної готовності до соціальних змін.

Святкова свобода подібна до свободи уяви, яка, як продуктивна творча здатність, допомагає людині проникати в майбутнє, «переступаючи <...> через <...> структуру повсякденної реальності. Завдяки такій уяві, що забігає вперед, людина стає не тільки ідеальним «я» своєї мрії, але і здатна дійсно перевтілюватися в іншу людину» [6, с. 111]. Можливість втілити ідеали

в дійсність людина отримує її у межах святкової свободи, яка є продуктом фантазії. Вона також багато в чому умовна й ірреальна. Як зазначає А. Мазаєв, це свобода «для себе», але не для реального світу в цілому, свобода як соціально-психологічний стан, що реалізується у святковому світовідчутті, в гранично розкутій і зверненій в майбутнє уяві, в утвердженні ідеалу «краси» і нового соціально-політичного ідеалу [6, с. 113].

Зазначимо, що саме в такому ірреальному стані «святкова свобода» найбільш небезпечна для тієї соціальної системи, яка, захищаючи себе, використовує всі доступні засоби, щоб підпорядкувати цю свободу реальному або необхідному. Зовні святкова свобода легалізована: вона стає свободою для світу в цілому, отримує статус об'єктивної, позитивної; свободи, яка є продуктом взаємодії соціальної реальності, яка заперечується, з реальністю прийдешньою. Однак підпорядкування «святкової свободи» принципам реальності або необхідності має інший зміст – владні структури прагнуть доступними засобами її убезпечити. Серед найбільш розповсюджених способів є: гра в рівність, заохочення надмірності й хаосу в проявах інстинктивних і неупорядкованих елементів людської психіки, підпорядкування святкового ритуалу ідеології панівного класу або, навпаки, деритуалізація, яка веде до індивідуалістичної абсолютизації відмінностей і відтінків в розумінні свободи взагалі і святкової свободи зокрема. Як результат, святкова свобода або взагалі нівелюється, або ж трансформується в безпечні для влади форми. Якщо боротьба з правлячими елітами має нерівний характер, то, найімовірніше, святкова свобода перестане існувати як одна з форм утвердження суспільних ідеалів.

Отже, мусимо констатувати той факт, що теоретично свято повинне продукувати свободу, однак практично, особливо коли йдеться про сферу політики, глибина проживання «свободи від» (буднів) і «свободи для» (звільнення для іншого, кращого життя) в учасників свята буде залежати як від ступеня збігу і можливостей реалізувати інтереси «простих» людей – основної маси святкуючих, так і представників апарату влади – ініціаторів дійства.

Досліджуючи питання свободи, треба зауважити, що свято дозволяє проживати максимально повно не тільки свободу певної спільноти, а й індивідуальну свободу. З. Фрейд наголошував, що індивідуальна свобода не може бути досягненням культури. На його думку, «людина часів «докультури» розуміла, як «виглядає» така свобода, але не мала можливості її захистити через недооціненість останньої. Стихія окультурення накладала «обмеження на цю свободу», а справедливість вимагала, щоб «від цих обмежень нікому не можна було ухилитися» [12, с. 179–180]. Таким чином, прагнення свободи може скеровуватись «на боротьбу з існуючою несправедливістю», що сприятиме подальшому розвитку культури.

Людина, на думку З. Фрейда, «завжди буде захищати, всупереч волі має, своє право на індивідуальну свободу». Зрозуміло, що боротьба людства буде сконцентрована переважно довкола одного завдання – знайти певну доцільність, врівноважити індивідуальні вимоги й культурні вимоги має. При цьому «фатальною проблемою» стане досягнення цієї рівноваги «за допомогою певної організації людства», в іншому випадку «цей конфлікт залишається непримиреним» [12, с. 182].

Виходячи з міркувань З. Фрейда, можемо припустити, що свято здатне дарувати саме таке відчуття повноти або каталізувати стільки свободи, наскільки в ньому збалансоване індивідуальне й суспільне, особистісне й політичне. Це зумовлює пошук тих складників, які допомагають святу реалізувати свободу.

Аналіз наукових концепцій свята свідчить, що невід'ємним і необхідним елементом функціонування свята є гра. Причому гра має особливе значення – вона є системоутворюючим компонентом у його структурі, її елементи присутні й у святковому ритуалі, й у святковому перевдяганні, й у святковому застіллі, навіть у святковій сакралізації [9, с. 148]. Як стверджує М. Бахтін, свято – це «саме життя, оформлене на зразок гри». Тобто гра уможлиблює саме існування свята. З огляду на це саме гру можемо розглядати як джерело й можливість святкової свободи.

За О. Фінком, гра, «перебуваючи в опозиції до <...> феноменів життя, обтяжених серйозністю, звільняє, окрилює, ошчаслиблює» [11, с. 389–390]. Свято, що включає ігрові елементи,

також переходить в опозицію до серйозності суспільних відносин. Фактично «ігрове» в святі стає підставою свободи: якщо свято відбулось і воно дарує радість, то в його учасників є можливість прожити «кінцеву свободу», адже «жарти, гумор, іронія <...> прокладають шлях до тимчасового звільнення людини у сміховому піднесенні над самим собою» [11, с. 393].

Головна умова будь-якої гри – це усвідомлене сполучення «умовності» й «серйозності». Людина подумки відсторонюється від реального світу і починає жити за правилами і законами гри, але при цьому цілком усвідомлює ірреальність ситуації, в яку вона потрапила. У межах ігрового простору людина не може ігнорувати різноманітні зв'язки та відношення, інакше розвіється «серйозність» гри, що може зруйнувати її структурну цілісність. Свято, подібно до гри, також поєднує практично-реальну («серйозну») й несвідомо-умовну поведінку. «Культура свята полягає саме в оволодінні навичками двопланової поведінки. Будь-яке відхилення від неї – в одноплановий серйозний або одноплановий умовний бік – руйнує специфіку свята» [6, с. 167]. Надмірна серйозність перетворює свято на офіційний захід, а лише умовне сприйняття святкування перетворює його на жартівливу гру, зміст якої не поширюється за межі самої гри. Кожен з учасників свята повинен пам'ятати, що він знаходиться в умовній ситуації, яку на певний час повинен сприймати всерйоз.

Для гри є важливим розуміння тимчасової відстороненості суб'єкта від необхідності, поява в нього відчуття повної свободи, нейтральності й безкорисності стосовно неї. Саме ця властивість гри у святі забезпечує перехід у сферу ідеального. «В образах гри люди ніби бачили стислу універсальну формулу життя й історичного процесу: щастя – нещастя, піднесення – падіння, придбання – втрати, увінчання – розвінчання. Людство усвідомлювало універсальність образів гри через їхнє відношення до часу й до майбутнього, до долі й до державної влади. У грі ніби розігрувалось усе життя в мініатюрі, переведене на мову умовних символів. Водночас гра виводила людину за межі звичайного життя; місце життєвої умовності займала інша, більш стисла, весела й захоплена умовність», – пише М. Бахтін [1, с. 260]. Таким чином, ігрове оформлення свята дозволяє людині вийти за межі звичної буденності й перенестися в близьку їй, та все ж іншу, ніж будні, реальність, а святкова свобода дає можливість її змінити.

Ігрова форма має для структурування святкового тексту амбівалентне значення. З одного боку, будь-яка гра, зокрема і святкова, має свої внутрішні, непорушні правила, дотримання яких є запорукою самого існування гри: «Усередині ігрового простору панує власний, умовний порядок <...> найменше відхилення від якого порушує гру, позбавляє її власного характеру й знецінює» [13, с. 24]. У цьому сенсі у грі все визначено, тому немає ніякої потреби придумувати щось, потрібно лише дотримуватись її правил. «Структурна впорядкованість гри дає учасникам можливість ніби розчинитися в ній, позбавляючи їх ініціативності» [2, с. 150]. З іншого ж боку, гра є вільною діяльністю. Гра завжди передбачає певний простір свободи й одночасно конститує його. Свобода у грі реалізується учасниками за допомогою вибору ролей, які в реальному житті їм невластиві [13, с. 32], що і надає святу характер імпровізації. Крім того, моделюючи ігровий простір, людина щоразу створює новий світ, нову реальність і щоразу приміряє різні маски; це дає їй можливість прожити життя в нескінченній кількості варіантів. Тобто гра є своєрідним механізмом, за допомогою якого людина розширює свої екзистенційні межі до безмежності.

Отже, свобода в грі – це свобода від об'єктивних обставин реальності, але вона до певної міри ілюзорна, умовна, адже людина повинна підпорядковуватися новим законам, які не можна порушити, щоб не знищити ігрову реальність. Така «двоплановість» гри надає відповідної «двоплановості» і святу, формою організації якого вона виступає. Ігровий хронотоп свята створює уявну ситуацію і надає можливість людині зануритись у стихію імпровізації. Свято «виникає й продовжується як всезагальне», водночас «для кожного з учасників воно є не формальним виконанням нав'язаної ззовні волі, а внутрішнім, необхідним поривом і реалізацією властивого йому настрою» [3, с. 187]. У цьому сенсі свято – це передовсім гра, задоволення, воно завжди бажане і відбувається не із примусу, а за власним бажанням.

Однак за всієї ілюзорності святкової свободи вихід за межі умовного світу свята в реальний життєвий світ за певних умов усе ж можливий. Це призводить до переростання, як правило, масового свята в бунт [5, с. 74]. Щоб запобігти саме такій ситуації, влада вдається до «заборон» у вигляді різноманітних форм контролю, починаючи від розроблення сценарію, відбору кадрів та охорони на самому заході. Інколи може застосовуватись і більш радикальна форма контролю – заборона певних свят, які можуть перерости в несприятливі для влади формати суспільних відносин, тобто переступити межі встановлених «святкових» правил.

Можливість переростання свята в бунт також зумовлена ігровим компонентом свята, який звільняє людину від страху (страху зробити щось не так, не за законами реального життя). На святі, як і в грі, людина вільна від повсякденності, від життєвих страхів і детермінант. Саме це, на думку Л. Ретюнських, об'єднує гру і бунт [10, с. 148]. Адже бунт – це теж спосіб завоювання свободи. Свято, що переростає в бунт, руйнує усталені закони відносин у реальному житті, подібно до того, як гра перестає бути грою в момент її руйнування. Таким чином, свято, трансформуючись в інший інститут відносин, звільняється від своєї ігрової складової частини, оскільки «бунт <...> означає безумовність того, проти чого людина бунтує, а отже, всі правила, які повинні бути зруйновані, не приймаються бунтарем як ігрові...» [10, с. 169], а значить, бунт протистоїть ігровому буттєві (а отже, і святку).

Прикладом діалогічності «ігрового» й «бунтівного» є середньовічний карнавал. Як зауважує А. Піотровський, «боротьба весни із зимою, юності зі старістю, злиднів з багатством була основою і споконвічною темою святкового карнавалу. Пізніше теми ці <...> набули соціального, політичного забарвлення» [7, с. 180]. Більш того, Піотровський підкреслює, що карнавальна комедія була свого роду опозицією «до панівної політичної лінії», коли утворилася «абсолютно надзвичайна ситуація», всередині якої «щорічні, офіційно встановлені святкування» трансформуються в засіб «найрізкішої та безсоромної антиурядової пропаганди» [7, с. 192].

Ще один дослідник середньовічного карнавалу М. Бахтін зауважує, що свято «давало можливість винаходити <...> більш досконалі суспільні відносини. Певний (святковий) час народ жив по-іншому: вільно, відроджуючись і оновлюючись на кращих засадах, проживав утопію «загальності, свободи, рівності і достатку» [1, с. 12–15]. Цю саму думку продовжує у своїй концепції Е. Канетті. Він зазначає, що свято на короткий час стає свого роду «лабораторією» для винаходу нових правил життя, які у свою чергу є нічим іншим, як способом вираження або простором реалізованої святкової свободи [4]. Тобто свято в складних для більшості громадян соціально-політичних умовах дає можливість поекспериментувати задля того, щоб визначити, «що було б, якщо ...», при цьому створюючи можливість спробувати пожити по-іншому.

Висновки. У ході дослідження доведено, що свято є простором свободи; воно дає можливість не лише реалізувати свободу, а й завойовувати її. Свято дозволяє проживати уявні (а отже, ідеальні) відносини, які створюють стан святковості. А можливість людини реалізувати свої творчі здібності, яку вона отримує в просторі свята, підтримує святкову свободу. До сфери творчого справедливо можемо віднести і процес побудови суспільних відносин нового типу, заснованих на якісно інших, більш досконаlih законах соціальної взаємодії.

У результаті аналізу наукових концепцій свята виявлено його зв'язок із грою. Автором доведено, що гра є системоутворюючим елементом, який присутній в усіх компонентах свята і забезпечує його цілісність і функціонування. Саме ігрове начало свята створює простір святкової свободи.

Автор дослідив вплив політичного на систему святкувань і дійшов висновку, що гранично допустиме втручання в свободи святкуючого народу з боку офіційної влади визначається ступенем збігу інтересів обох сторін. При цьому на результат такого «поєдинку збігів» істотно вплинуть ті межі реалізації свобод, які визначить сама святкуюча маса, нехай ситуативна, але об'єднана особливою, урочисто-радісною подією. У результаті крайньої міри незбігу інтересів святкуючих сторін свято може перерости в бунт, а за їх правильного врегулювання – до вищої міри гармонізації особистісного й суспільного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. Москва : Художественная литература, 1990. 543 с.
2. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики / пер. с нем., общ. ред. и вступ. ст. Б.Н. Бессонова. Москва : Прогресс, 1988. 704 с.
3. Еремеев А.Ф. Первобытная культура: происхождение, особенности, структура. Саранск : Изд-во Морд. ун-та, 1997. Кн. 2. 216 с.
4. Канетти Э. Масса и власть / пер. с нем. и предисл. Л. Ионина. Москва : Ad Marginem, 1997. 527 с.
5. Лаврикова И.Н. Политический праздник в системе культуры. Тверь : Колледж им. А.Н. Коняева, 2013. 242 с.
6. Мазаев А.И. Праздник как социально-художественное явление. Москва : Наука, 1978. 392 с.
7. Пиотровский А. Театр. Кино. Жизнь. Ленинград : Изд-во «Искусство», 1969. URL: <http://padabum.com/d.php?id=68967>
8. Поправко О.В. Конструктивний потенціал свята як символічної форми культури : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.04. Харків, 2012. 19 с.
9. Поправко О.В. Філософське осмислення свята як феномену культури. *Філософські обрії*. 2016. Вип. 36. С. 142–152.
10. Ретюнских Л.Т. Философия игры. Москва : Вузовская книга, 2002. 256 с.
11. Финк Е. Основные феномены человеческого бытия. *Проблема человека в западной философии* / сост. и послесл. П.С. Гуревича. Москва : Прогресс, 1988. URL: <http://anthropology.ru/text/fink-o-osnovnye-fenomeny-chelovecheskogo-bytiya>
12. Фрейд З. По ту сторону принципа наслаждения. Я и Оно. Неудовлетворенность культурой. Санкт-Петербург : Алетейя, 1998. 253 с.
13. Хейзинга И. Homo Ludens; статьи по истории культуры / пер., сост. и вступ. ст. Д.В. Сильвестрова ; коммент. Д.Э. Харитонович. Москва : Прогресс–Традиция, 1997. 416 с.

REFERENCES

1. Bakhtin, M.M. (1990). *Tvorchestvo Fransua Rable i narodnaya kultura srednevekovya i Renessansa* [Francois Rabelais creativity and folk culture of the Middle Ages and Renaissance]. M. : Khudozhestvennaya literatura [in Russian].
2. Gadamer, Kh.-G. (1988). *Istina i metod: Osnovy filosofskoy germenevtiki* [Truth and Method: Fundamentals of Philosophical Hermeneutics] / per. s nem., obshch. red. i vstup. st. B.N. Bessonova. M. : Progress [in Russian].
3. Eremeev, A.F. (1997). *Pervobytnaya kultura: proiskhozhdenie, osobennosti, struktura* [Primitive culture: origin, features, structure]. Saransk : Izd-vo Mord. un-ta [in Russian].
4. Kanetti, E. (1997). *Massa i vlast* [Mass and power] / per. s nem. i predisl. L. Ionina. M. : Ad Marginem [in Russian].
5. Lavrikova, I.N. (2013). *Politicheskiy prazdnik v sisteme kulture* [Political holiday in the cultural system]. Tver : Kolledzh im. A. N. Konyaeva [in Russian].
6. Mazaev, A.I. (1978). *Prazdnik kak sotsialno-khudozhestvennoe yavlenie* [Holiday as a social and artistic phenomenon]. M. : Nauka [in Russian].
7. Piotrovskiy, A. (1969). *Teatr. Kino. Zhizn* [Theater. Movie. A life]. L. : Publishing house “Art” [in Russian].
8. Popravko, O.V. (2012). *Konstruktyvnyj potencial svjata jak symbolichnoji formy kuljture* [Konstruktyvnyj potencial svjata jak symbolichnoji formy kuljture] : avtoref. dys. ... kand. filoz. nauk : 09.00.04. Kharkiv [in Ukrainian].
9. Popravko, O.V. (2016). *Filosofske osmyslennja svjata jak fenomenu kuljture* [Philosophical understanding of the holiday as a cultural phenomenon]. *Filosofsjski obriji*. Vyp. 36. S. 142–152. [in Ukrainian].
10. Retyunskikh, L.T. (2002). *Filosofiya igry* [Philosophy of the game]. M. : Vuzovskaya kniga [in Russian].
11. Fink, E. (1988). *Osnovnye fenomeny chelovecheskogo bytiya* [The main phenomena of human existence]. *Problema cheloveka v zapadnoy filosofii* / sost. i poslesl. P. S. Gurevicha. M. : Progress [in Russian].

12. Freyd, Z. (1998). Po tu storonu printsipa naslazhdeniya. Ya i Ono. Neudovletvorennost kulturoy [Beyond the pleasure principle. I and It. Dissatisfaction with culture]. SPb. : Aleteyya [in Russian].

13. Kheyzinga, I. (1997). Homo Ludens; stati po istorii kultury [Homo Ludens; articles on cultural history] / per., sost. i vstup. st. D. V. Silvestrova; koment. D. E. Kharitonovich]. M. : Progress – Traditsiya [in Russian].

Popravko Olga Viktorivna

Candidate of Philosophical Sciences, Professor,
Associate Professor at the Department of Social Science and Humanities
Dmytro M. T. State Agrotechnological University
18 Bohdan Khmelnytskyi avenue, Melitopol, Zaporizhzhia region, Ukraine
orcid.org/0000-0002-4765-2300

HOLIDAY AS A MANIFESTO OF THE PUBLIC IDEAL

The article is devoted to understanding the potential of the holiday as a way to build, affirm and translate the social ideal to ensure the integrity and stability of life.

The starting point of the study was the opposition of the holiday to everyday life as an opportunity to build an «ideal world» and the ability to live «ideal relationships». The basis for the creation of such «ideal relations» is the festive freedom that a person receives within the time and space of the holiday. Festive freedom is both a prerequisite and a kind of embodiment of the individual's ability to creatively create his inner world, the elevation of his ideals and needs, the formation of subjective readiness for social change. The author rightly refers to the sphere of creative and the process of building social relations of a new type, based on qualitatively different, more perfect laws of social interaction. This gives grounds to consider the holiday freedom as a balance of individual and social, personal and political.

The author proves that the source of festive freedom and a means of its realization is a game. It is the playful design of the holiday that allows a person to go beyond the usual routine and move to another reality, and the festive freedom gives the opportunity to change it.

The results of the study show that the playful beginning of the holiday determines its «two-dimensionality», which is manifested in the awareness of conventionality and seriousness of the situation. The imbalance leads to the destruction of the holiday, when it can grow into a completely different form of social relations: excessive seriousness turns the holiday into an official event, and only the conditional perception of the celebration – a humorous game, the content of which does not extend beyond the game. It is this aspect that the authorities need to take into account when organizing and holding festive events.

The author traces the influence of politics on the system of celebrations and concludes that the maximum allowable interference in the freedoms of the celebrating people by the official authorities is determined by the degree of convergence of interests of both parties. At the same time, the result of such a match of «coincidences» will be significantly affected by the limits of the realization of freedoms, which will be determined by the celebrating mass itself, albeit situational, but united by a special, solemn and joyful event. As a result of the extreme mismatch of the interests of the celebrating parties, the holiday can turn into a riot, and, if properly settled, to a greater degree of harmonization of personal and social.

Key words: holiday, game, festive freedom, revolt, public relations.